

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

А. В. Пантелеймонов
2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
Основи теорії комунікацій

рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, 06 Журналістика

спеціальність 054 Соціологія, 061 Журналістика

освітньо-професійні програми Соціальні комунікації, реклама та зв'язки з громадськістю, Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю

спеціалізація _____

вид дисципліни обов'язкова

факультет соціологічний

2020/2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

«27» серпня 2020 року, протокол № 9

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

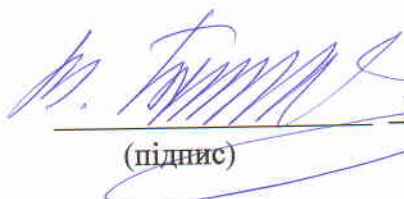
Хижняк Лариса Михайлівна, доктор соціолог. наук, проф., професор кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій

Хижняк Олександр Володимирович, доктор соціолог. наук, доцент, професор кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій

Програму схвалено на засіданні кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

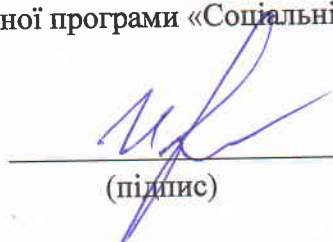
Протокол від «27» серпня 2020 року № 12

В.о. завідувача кафедри
прикладної соціології
та соціальних комунікацій

Віль БАКІРОВ
(підпис) (прізвище та ініціали)

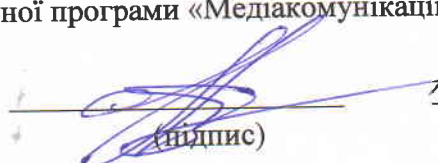
Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Соціальні комунікації, реклама та зв'язки з громадськістю»

Гарант освітньо-професійної програми «Соціальні комунікації, реклама та зв'язки з громадськістю»

Ірина СОЛДАТЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю»

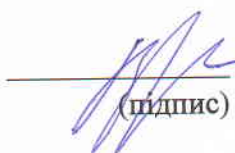
Гарант освітньо-професійної програми «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю»

Сергій С. АКСЬОНОВ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Протокол від «27» серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи теорії комунікації» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Соціальні комунікації, реклама та зв'язки з громадськістю» підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 054 Соціологія та освітньо-професійної програми "Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю" підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 061 Журналістика.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є теоретична підготовка здобувачів у галузі соціальних комунікацій, опанування ними основними теоріями й базовими моделями комунікативного процесу, ознайомлення з видами, формами, рівнями, сучасними трендами розвитку соціальних комунікацій.

Результати навчання: здобувачі зможуть давати характеристику різних видів комунікацій; давати експертні оцінки комунікаціям на різних рівнях у сучасному суспільстві; готувати аналітичні довідки з проблем соціальних комунікацій.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни: надати уявлення про теорії, які описують функціонування і розвиток комунікацій; отримати комплекс знань про інформаційно-комунікативну індустрію як соціальний інститут; сформувати уявлення про інтегровані комунікації, розвиток яких тісно пов'язаний з розвитком людської цивілізації, зокрема, зі зміною основних соціальних, політичних та економічних укладів, з технологічними і технічними революціями; ознайомити зі структурами, рівнями, формами та видами соціальних комунікацій, комунікативними бар'єрами; сформувати у здобувачів базові комунікативні компетентності; увести здобувачів у проблематику розвитку соціальних комунікативних технологій та комунікативних стратегій.

1.3. Кількість кредитів – 6.

1.4. Загальна кількість годин – 180.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
30 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
30 год.	10 год.
Лабораторні заняття	
- год.	год.
Самостійна робота	
120 год.	160 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання – контрольна робота, екзамен.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, здобувачі повинні набути компетентності та демонструвати такі результати навчання:

Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти:

Загальні компетентності:

- ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК06. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК07. Здатність працювати в команді.
- ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.
- СК02. Здатність формувати інформаційний контент.
- СК03. Здатність створювати медіапродукт.

Програмні результати навчання:

- ПР02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.
- ПР03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.
- ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.
- ПР06. Планувати свою діяльність та діяльність колективу з урахуванням цілей, обмежень та передбачуваних ризиків.
- ПР07. Координувати виконання особистого завдання із завданнями колег.
- ПР08. Виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування тих знань.
- ПР10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.
- ПР11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.
- ПР14. Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.
- ПР18. Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікативних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Комунікації в науковому дискурсі

Тема 1. Вступ до теорії комунікації

Роль комунікацій у взаємодії в системі “людина – суспільство”. Стадії комунікації в природі і суспільстві. Сучасний світ як світ комунікацій. Експансія комунікативних технологій у сучасному світі. Фактори експансії комунікативних технологій. Основні значення поняття «комунікація». Інформація і комунікація. Інформаційно-комунікативна

індустрія як соціальний інститут. Об'єкт та предмет теорії комунікації. Інтегровані комунікації. Цифрові комунікації. Функції теорії комунікації: пізнавальна, методологічна, прогностична, практична. Методи дослідження комунікації. Соціально-комунікаційна система суспільства. Інституалізація в соціально-комунікаційній сфері. Типологія соціальних комунікацій. Комунікативні революції. Міфи і реальність про природу комунікації.

Тема 2. Витоки та основні підходи до вивчення комунікації

Основні функції комунікації. Закони та категорії теорії комунікації. Специфіка законів комунікації. Ключові категорії: комунікація, інформаційний обмін, соціальна комунікація, спілкування. Комунікативний простір. Комунікативний час. Комунікативна компетентність особистості. Уявлення про комунікацію як про процес і структуру. Структурні моделі комунікації. Основні міждисциплінарні підходи до розуміння комунікацій. Сучасні теорії комунікації. Інтеракціоністський підхід до розуміння комунікацій. Технократична група теорій комунікацій: сутність, переваги та обмеження, представники. Інтеракціоністська група теорій комунікацій: сутність, переваги та обмеження, представники. Процес та етапи розвитку засобів комунікації. Г. М. Маклюен про новий поворот в оцінці комунікацій, про холодні і гарячі засоби масової комунікації.

Тема 3. Процес соціальної комунікації. Базові моделі комунікації

Ознаки комунікації: антропологічна, соціальна, кодувальна, процесуальна. Процес комунікації та його елементи. Одиниці аналізу комунікації. Основні поняття і терміни, використовувані для аналізу комунікативного процесу та його елементів. Кодування та декодування в комунікаційних процесах. Класифікація комунікаційних повідомлень. Комунікатори і комуніканти як суб'єкти комунікації. Поняття про професійного комуніканта. Професійний і соціальний аспекти діяльності професійних комунікантів. Комунікатори як творці інформаційних продуктів. Типи комунікаторів. Структурні моделі комунікації. Специфіка моделі комунікації за Лассуеллом. Специфіка моделі комунікації за Шенноном-Уівером. Специфіка циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама. Семіотичні моделі комунікації. Модель мовної комунікації Р. Якобсона. Модель комунікації Ю. Лотмана. Модель комунікації Умберто Еко. Комунікативне середовище. Сфери комунікації.

Тема 4. Комунікативні бар'єри

Поняття «комунікативні бар'єри». Множинність класифікацій комунікативних бар'єрів. Ефективність комунікацій і стилі комунікацій. Цензура як специфічний бар'єр комунікації. Її види, методи, мімікрія, роль в сучасному суспільстві. Технології подолання комунікативних бар'єрів. Етичний вимір комунікацій. Етика масовоінформаційної діяльності та її роль в подоланні комунікативних бар'єрів. Основні підходи до комунікативних стратегій. Типи комунікативних стратегій: презентаційний, маніпулятивний, конвенціональний. Презентаційна стратегія та її типи: просування, розширення інформаційної присутності, іміджмейкінг. Стратегії комунікації: конкуренція, пристосування, компроміс, уникнення, співробітництво.

Розділ 2. Соціальні комунікації: види комунікацій, прикладні комунікації, рівні комунікацій

Тема 5. Види комунікацій

5.1. Вербальна комунікація

Семіотика, синтактика, семантика, прагматика. Основні типи знакових систем. Вербальна комунікація: форми, стилі, контексти. Мова як спосіб передачі інформації. Прояви міжкультурних відмінностей у мові. Функції мови: комунікативна, пізнавальна, акумулятивна, конструктивна, емоційна, контактовстановлююча, етнічна. Види мовної діяльності (говоріння, слухання, лист, читання). Стилї мовлення: науковий, офіційно-діловий, публіцистичний. Діалог, монолог, полілог як комунікація. Стратегії вербального впливу.

5.2. Невербальна комунікація

Невербальна комунікація, її сутність та види. Невербальні компоненти комунікації. Види невербальної комунікації: кінетика, проксемика, хронеміка, окулістика, такесика та сенсорика. Невербальні компоненти комунікації: погляд, дотики, жести. Способи взаємозв'язку між вербальною і невербальною комунікацією. Національний стиль комунікації. Характеристики національного стилю комунікації: соціокультурні, аксіологічні, соціолінгвістичні, психолінгвістичні.

5.3. Паравербальна комунікація

Сутність, призначення паравербальної комунікації. Засоби паравербальної комунікації: види, правила використання. Інтонація, тональні і темброві особливості мови, манера говорити та їхня роль у паравербальній комунікації. Характеристики голосу як засобу досягнення ефективної комунікації. Гендерний аспект паравербальної комунікації. Правила використання паравербальних засобів для впливу на аудиторію.

Тема 6. Прикладні комунікації. Міжкультурна комунікація

6.1. Кризові комунікації

Інформаційні характеристики кризової ситуації. Поняття та особливості кризової комунікації. Об'єкти кризових комунікацій. Комплекс кризових комунікацій. Операціональні цілі кризових комунікацій. Теорії кризової комунікації. Теорія відновлення іміджу. Ситуаційна теорія кризової комунікації.

Сучасні тенденції в кризових комунікаціях. Технологічні напрями кризової комунікації. Ефективна кризова PR програма. Теоретичні основи менеджменту цифрових кризових комунікацій.

6.2. Релігійні комунікації

Поняття релігійної комунікації. Комунікаційна система релігії. Напрями релігійних комунікацій. Фундаментальні, першопочаткові жанри релігійної комунікації. Інформаційно-семіотична основа релігійної комунікації. Елементи, що належать до релігійної комунікативної системи: релігійна мова, сакральні тексти, релігійні ЗМК, проповідь, молитва, культові дії та ін.

Вертикальна та горизонтальна релігійна комунікація. Моделі та основні принципи вертикальної релігійної комунікації. Три моделі горизонтальної релігійної комунікації. Релігійні інтернет-комунікації. Можливості та функції засобів релігійної комунікації в інтернеті. Особливості релігійної комунікації через посередництво послання.

6.3. Міжкультурні комунікації

Поняття міжкультурної комунікації. Характерні риси міжкультурної комунікації. Культурна дистанція. Основні теорії міжкультурної комунікації. Причини порушень міжкультурних комунікацій. Умови міжкультурної комунікації. Зони міжкультурної комунікації. Види міжкультурної комунікації. Культурно-мовний код. Міжкультурна комунікація як потрійний переклад: міжмовний, міжкультурний, міжособистісний. Поняття, симптоми, форми вияву, причини кроскультурного шоку. Фактори, що впливають на кроскультурний шок. Фази кроскультурного шоку і можливості подолання його негативних наслідків.

6.4. Політичні комунікації

Політична комунікація в сучасному суспільстві. Функції політичної комунікації. Процес і моделі політичної комунікації. Політична публічна комунікація: сутність, характерні риси. Політична непублічна комунікація: сутність, форми, види. Три основних способи політичної комунікації, що базуються на використанні різних засобів: комунікація через друковані (преса, книги, плакати і т.ін.) і електронні засоби (радіо, телебачення і т.ін.) масової інформації; комунікація через організації, коли передавальною ланкою служать політичні партії, групи інтересів і т.ін.; комунікація через неформальні канали з використанням особистих зв'язків колективних суб'єктів, які реалізують громадянські ініціативи.

Тема 7. Рівні комунікації

7.1. Міжособистісні та групові комунікації

Поняття міжособистісної комунікації. Передумови міжособистісної комунікації. Мовна поведінка в міжособистісній комунікації. Почуття та емоції в міжособистісній комунікації. Аксиоми міжособистісної комунікації. Комунікативні стилі в міжособистісній комунікації. Поняття, види, функції групових комунікацій. Специфіка групових комунікацій. Прагматика групових комунікацій.

7.2. Публічні комунікації

Еволюція ідеї публічного і приватного та її вплив на соціологічне вивчення публічних комунікацій. Публічна комунікація як різновид соціальної комунікації. Співвідношення понять «публічна комунікація», «публічна інформація», «публічна політика». Мета публічної комунікації. Публічний сектор, публічна комунікація і публічна політика. Основні підпростори-рівні публічності. Публічна комунікація і публічний простір. Завдання публічного простору. Архітектурні особливості публічного простору. Соціологічні концепції публічного простору. Характерні риси комунікацій у публічному просторі.

7.3. Масові комунікації

Поняття, особливості масової комунікації. Види, формати, форми масової комунікації. Засоби масової комунікації: поняття, типологія. Теорія масової комунікації Маршалла Маклюена. М. Маклюен про зміни в комунікаціях, що викликані введенням писемності і друку. Теорія медіа як ампутація. Теорія масової комунікації Д. МакКуела. Карта теорій мас-медіа, запропонована Д. МакКуелом. Процес медіації, види та елементи мас-медіа. Принципи, структури і функціонування мас-медіа. Проблема відповідальності мас-медіа перед суспільством. Д. МакКуел про інформацію, мережеву комунікацію та Інтернет.

7.4. Організаційні комунікації

Природа комунікації в організації. Організаційні структури та комунікативна поведінка персоналу організації. Методи вивчення комунікативних процесів в організаціях. Соціокультурна обумовленість комунікації в організаціях. Роль систем телекомунікацій в розвитку організацій. Комунікативні ролі в організації. Умови та фактори, що сприяють ефективній комунікації в організації. Роль чуток у функціонуванні та розвитку організацій. Корпоративні (офісні) комунікації. Тренди організаційних комунікацій ХХІ століття. Стратегічні організаційні комунікації. Вербальні, невербальні, паравербальні комунікації в організації. Зовнішні і внутрішні організаційні комунікації, організаційні комунікації у кризових ситуаціях. Ефективність і безпека організаційних комунікацій.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п (с)	с. р.		л	п	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розділ 1. Комунікації в науковому дискурсі								
Тема 1. Вступ до теорії комунікації	10	2	2	6	12	1	1	10
Тема 2. Витоки та основні підходи до теорії комунікації	10	2	2	6	12	1	1	10
Тема 3. Процес соціальної комунікації. Базові моделі комунікації	10	2	2	6	12	1	1	10
Тема 4. Комунікативні бар'єри	10	2	2	6	12	1	1	10

Разом за розділом 1	40	8	8	24	48	4	4	40
Розділ 2. Соціальні комунікації: види комунікацій, прикладні комунікації, рівні комунікацій								
Тема 5. Види комунікацій	34	6	6	22	34	2	2	30
Тема 6. Прикладні комунікації	60	8	8	44	54	2	2	50
Тема 7. Рівні комунікацій	46	8	8	30	44	2	2	40
Разом за розділом 2	140	22	22	96	132	6	6	120
Усього годин	180	30	30	120	180	10	10	160

4. Теми семінарських занять

Назви розділів і тем	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
<i>Розділ 1. Комунікації в науковому дискурсі</i>		
Тема 1. Вступ до теорії комунікації	2	1
Тема 2. Витоки та основні підходи до теорії комунікації	2	1
Тема 3. Процес соціальної комунікації. Базові моделі комунікації	2	1
Тема 4. Комунікативні бар'єри	2	1
Разом за розділом 1	8	4
<i>Розділ 2. Соціальні комунікації: види комунікацій, прикладні комунікації, рівні комунікацій</i>		
Тема 5. Види комунікацій	6	2
Тема 6. Прикладні комунікації	8	2
Тема 7. Рівні комунікацій	8	2
Разом за розділом 2	22	6
Усього годин	30	10

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	<i>Тема 1. Вступ до теорії комунікації</i> Завдання: На основі визначення ролі мобільних комунікацій у сучасному світі напишіть есе на тему "Мій день без мобільного телефону" (до 5 тис. знаків з пробілами).	6	10
2	<i>Тема 2. Витоки та основні підходи до теорії комунікації</i> Завдання: На основі аналізу наукової літератури з комунікавістики опишіть одну з теорій соціальної комунікації (до 5 тис. знаків з пробілами).	6	10
3	<i>Тема 3. Процес соціальної комунікації. Базові моделі комунікації</i> Завдання: Опишіть процес соціальної комунікації на прикладі однієї з комунікативних практик (освітньої, наукової, політичної тощо) – до 5 тис. знаків з пробілами.	6	10

4	<i>Тема 4. Комунікативні бар'єри</i> <i>Завдання:</i> Визначте та опишіть комунікативні бар'єри на прикладі однієї з комунікативних практик (освітньої, наукової, політичної тощо) – до 5 тис. знаків з пробілами.	6	10
5	<i>Тема 5. Види комунікацій</i> <i>Завдання:</i> Розкрийте особливості вербальних, невербальних і паравербальних комунікацій на прикладі однієї з комунікативних практик (освітньої, наукової, політичної тощо) – до 5 тис. знаків з пробілами.	22	30
6	<i>Тема 6. Прикладні комунікації:</i> <i>Завдання:</i> Визначте і опишіть проблеми таких комунікацій в сучасному світі, як: кризові комунікації, релігійні комунікації, міжкультурні комунікації, політичні комунікації (до 8 тис. знаків з пробілами).	44	50
7	<i>Тема 7. Рівні комунікацій</i> <i>Завдання:</i> Визначте і опишіть проблеми таких комунікацій в сучасному світі, як: міжособистісні комунікації, публічні комунікації, масові комунікації, організаційні комунікації (до 8 тис. знаків з пробілами).	30	40
	Разом	120	160

6. Індивідуальне завдання

Контрольна робота

Контрольна робота складається з трьох завдань, які студенти презентують на семінарських заняттях протягом семестру і здають на кафедру прикладної соціології та соціальних комунікацій у письмовому вигляді.

Завдання до контрольної роботи

1. Дайте характеристику таких базових моделей комунікації:

- моделі комунікації Аристотеля
- моделі комунікації Ласуелла
- моделі комунікації Шеннона-Уівера
- циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама
- моделі двоступеневої комунікації
- моделі комунікації М. де Флера
- моделі мовної комунікації Р. Якобсона
- моделі комунікації Ю. Лотмана
- моделі комунікації Умберто Еко.

Проведіть порівняльний аналіз наведених моделей комунікації, визначте їх переваги, вади та обмеження.

2. Розробіть кросворд з понять, що описують процес соціальної комунікації (min 15 понять).

3. Напишіть рецензію на одну з книг, присвячених актуальним проблемам комунікації:

- Андерсон К. TED TALKS. Слова меняют мир: первое официальное руководство по публичным выступлениям. Москва: ЭКСМО, 2017. 288 с.
- Аппс Джуди. Чтобы слушали и слышали! Влияние вашего голоса. СПб.: Питер, 2012. 208 с.
- Бредемайер Карстен. Черная риторика: Власть и магия слова; пер. с нем. 2-е изд. Москва: Альпина Бизнес Букс, 2005. 224 с.

- Зверева Н. В. Я говорю – меня слушают. Уроки практической риторики. Москва: Альпина Паблишер, 2013. 234 с.
- Кастельс М. Власть коммуникации / пер. с англ. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2016. 564 с.
- Маккормак Джо. Короче. Меньше слов – больше смысла. Москва: Изд-во Манн, Иванов и Фербер, 2014. 272 с.
- Лилликер Д. Политическая коммуникация. Ключевые концепты / пер. с англ. Харьков: Изд-во "Гуманитарный Центр", 2010. 297 с.
- Пиз А. Язык телодвижений. Как читать мысли других по их жестам / Пер. с англ. Н. Новгород: Ай Кью, 1999. 262 с.
- Почепцов Г. Теория коммуникации. Москва: «Рефл-бук», Киев: Изд-во «Ваклер», 2001. 656 с.
- Седнев А. Выступление без подготовки. Что и как говорить, если вас застали врасплох; пер. с англ. Москва: Манн, Иванов и Фербер, 2014. 224с.
- Скотт Сьюзан. Разговор по существу. Искусство общения для тех, кто хочет добиваться своего. Москва: Изд-во Манн, Иванов и Фербер, 2014. 320 с.
- Соловьева Лариса. Дао голоса. Голос как ваш инструмент. Изд-во «Добрая книга», 2009. 320 с.
- Трежер Джулиан. Выступление в стиле TED. Говорю. Слушаю. Слышу. СПб.: Питер, 2018. 336 с.
- Хорн Сэм. Минуту внимания. Как заинтриговать любую аудиторию. Москва: Изд-во Манн, Иванов и Фербер, 2017. 272 с.
- Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології ХХІ століття. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с.

7. Методи контролю

Студенти одержують бали за підготовленість і роботу на кожному семінарському занятті (кейси, аналітичні роботи, групові проекти та презентація їх результатів, колективне обговорення; підготовка есе, поточний контроль знань у вигляді творчих робіт, практичних завдань). Пропуск лекційного (семінарського) заняття відпрацьовується в індивідуальному порядку (письмова робота за темою заняття). Обов'язковим також є виконання завдань, що виносяться на семінарські заняття.

Підсумковий контроль навчальних досягнень студентів відбувається на письмовому екзамені у комбінованій формі: виконання тестів доповнюється написанням відповідей на творчі проблемні завдання. За підсумками роботи виставляється підсумкова семестрова оцінка у відповідності зі шкалою оцінювання.

Методи контролю в умовах змішаної форми навчання

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Теоретичне питання – 10 балів

Тести – 30 балів (15 тестових завдань x 2 бали).

За бажанням здобувач має можливість обрати тестову форму екзаменаційного білета (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені здобувач на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам надається можливість скласти екзамен **у тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь)

дистанційно на платформі Google Classroom в дистанційному курсі «Основи теорії комунікації».

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна та контрольна робота							Контрольна робота	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1				Розділ 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7				
5	5	5	5	5	5	5	25	60	40	100

Критерії оцінювання поточного контролю

Високий рівень 5 балів	Відповідь студента характеризується повним, глибоким та змістовним знанням теоретичного та практичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями дисципліни. Він систематично активно бере участь в обговоренні кожної теми, що вивчається, його відповіді характеризуються креативним підходом.
Середній рівень 3-4 бали	Відповідь студента характеризується повним і змістовним знанням теоретичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями. Але він недостатньо активно бере участь в ході обговорення теоретичних питань і допускає при виконанні практичних завдань деякі неточності, його відповіді не характеризуються креативним підходом.
Низький рівень 1-2 бали	Відповідь студента характеризується слабким і невпевненим знанням як теоретичного, так практичного матеріалу. Він допускає багато помилок у відповідях на тестові завдання та не проявляє активність в дискусіях з тем навчальної дисципліни.
Незадовільний рівень 0 балів	У студента дуже слабкий рівень знання теоретичного матеріалу; відсутні навички виконання завдань з навчальної дисципліни, він не приймає участі в обговоренні теоретичного матеріалу, що вивчається; студент допускає змістовні помилки у відповідях на конкретні питання і завдання.

Критерії оцінювання контрольної роботи

За виконання контрольної роботи студент може отримати до 25 балів: до 8 балів за кожне з 3-х завдань плюс (3x8=24 +1 бал за оформлення роботи =25 балів):

18 – 25 балів – здобувач здав роботу, яка повністю відповідає поставленим завданням, не містить граматичних та орфографічних помилок та до якої відсутні зауваження викладача по суті та змісту роботи.

11 – 17 балів - здобувач здав роботу, яка повністю відповідає поставленим завданням, містить 1-2 граматичні або орфографічні помилки, та отримав деякі зауваження викладача по суті та змісту роботи.

5 – 10 балів - здобувач здав роботу, яка відповідає більшості поставлених завдань, але отримала серйозні зауваження викладача стосовно її змісту та суті, або містить більше трьох граматичних або орфографічних помилок,

1 – 4 бали – здобувач здав роботу у визначений термін без поважної причини, або в роботі виявлено значні помилки, відповіді не аргументовано.

0 балів – здобувач не здав контрольну роботу.

Критерії оцінювання кожного окремого завдання контрольної роботи

8 балів	Відповідь на завдання повна, змістовна
6-7 балів	Відповідь повна, але з незначною помилкою
4-5 бали	Відповідь не досить повна та (або) із суттєвими помилками
2-3 бали	Відповідь містить суттєві змістовні та фактажні помилки
0-1 бал	Відповідь неповна та (або) не відповідає змісту завдання

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи:

Загальна кількість балів за екзаменаційну роботу – 40. В екзаменаційному білеті 3 питання. Перше питання - тестові завдання: 20 тестів оцінюються до 20 балів (1 бал за одну правильну відповідь), друге питання оцінюється до 15 балів, третє питання - до 5-ти балів.

Критерії оцінювання другого завдання екзаменаційної роботи

Відповідь повна, змістовна, з однією незначною помилкою	10-15 балів
Відповідь повна, але з двома-трьома незначними помилками	6-9 балів
Відповідь не досить повна та з суттєвими помилками	3-5 балів
Відповідь не досить повна, містить суттєві змістовні помилки	1-2 бали
Відповідь відсутня та (або) не відповідає суті запитання	0 балів

Критерії оцінювання третього завдання екзаменаційної роботи

Відповідь повна, змістовна, з однією незначною помилкою	5 балів
Відповідь повна, але з двома-трьома незначними помилками	4 бали
Відповідь не досить повна та та з суттєвими помилками	3 бали
Відповідь не досить повна, містить суттєві змістовні помилки	1-2 бали
Відповідь відсутня та (або) не відповідає суті питання	0 балів

У разі настання / подовження дії **обставин непереборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам надається можливість скласти екзамен **у тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Google Classroom** в дистанційному курсі «Основи теорії комунікації».

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
1– 49	незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

Адамьянц Т. З. Социальные коммуникации: учебник для академического бакалавриата. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Изд-во Юрайт, 2018. 200 с.

Коноваленко М. Ю., Коноваленко В. А., Швед Н. Г. Основы интегрированных коммуникаций: учебник и практикум для академического бакалавриата. Москва: Юрайт, 2017. 486 с.

Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття. Київ: Видавничий дім «Кієво-Могилянська академія», 2017. 260 с.

Основы теории коммуникации: учебник и практикум для академического бакалавриата / Т. Д. Венедиктова [и др.]; под ред. Т. Д. Венедиктовой, Д. Б. Гудкова. Москва: Изд-во Юрайт, 2017. 193 с.

Гриффин Э. Коммуникация: теории и практики; пер. с англ. Харьков: Гуманитарный центр, Науменко А. А., 2015. 688 с.

Кастельс М. Власть коммуникации / пер. с англ. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2016. 564 с.

Основы теории коммуникации: Учебник / Под ред. М. А. Василика. Москва: Гардарики, 2006. 615 с.

Словники. Хрестоматії

Землянова Л. М. Коммуникативистика и средства информации: Англо-русский толковый словарь концепций и терминов. Москва: Изд-во Московского ун-та, 2004. 416 с.

Жукова И., Лебедев М., Прошина З., Юзефович Н. Словарь терминов межкультурной коммуникации. Москва: Издательство Флинта, 2013. 632 с.

Новые медиа: социальная теория и методология исследований: словарь-справочник / отв. ред. О. В. Сергеева, О. В. Терещенко. СПб.: Алетейя, 2015. 264 с.

Солганин Г. Я. Толковый словарь. Язык газеты, радио, телевидения: ок. 10 000 слов и выражений. Москва: АСТ: Астрель, 2008. 750 с.

Средства массовой коммуникации и социальные проблемы: хрестоматия / пер. с англ. и сост. И. Г. Ясавеев. Казань: Изд-во Казанского ун-та, 2000. 224 с.

Эффективная коммуникация: история, теория, практика: Словарь-справочник / Отв. ред. М. И. Панов. Москва: ООО «Агентство «КРПА Олимп», 2005. 960 с.

Допоміжна література

Актуальные проблемы межкультурных коммуникаций в современном мире / Под ред. Рыбаковой Н. А. и др.; Моск. ун-т им. С. Ю. Витте. Москва, 2015. 186 с.

Барт Р. Империя знаков; пер. с франц. Москва: Праксис, 2004. 144 с.

Бернштейн У. Массмедиа с древнейших времен и до наших дней. Москва: Издательство АСТ, 2017. 512 с.

Василькова В. В., Пивоваров А. М. Социальные коммуникации: профессиональные и повседневные практики. *Социологические исследования*. 2017. № 10. С. 159-160.

Гавра Д. П. Основы теории коммуникации: для бакалавров и специалистов: учебное пособие для студентов вузов, обуч. по напр. 030600 «Журналистика» и спец. 030601 «Журналистика». Москва: Питер, 2011. 284 с.

Гнатюк О. Л. Основы теории коммуникации: учебное пособие. 2-е изд., стер. Москва: КНОРУС, 2012. 256 с.

Городенко Л. М. Новітні медіа: мережеві інформаційно-комунікаційні ресурси: Монографія. Київ: Центр Вільної Преси, 2010. 172 с.

Даниленко С. І. Громадянський вимір комунікаційної революції: Модернізація суспільних комунікацій від друкарського верстата до соціальних мереж. Моногр. Київ: ІМВ. 2010. 310 с.

Дзялошинский И. М., Пильгун М. А. Деловые коммуникации. Теория и практика: учебник для бакалавров. Москва: Изд-во Юрайт, 2014. 433 с.

Дзялошинский И. М. Коммуникационные процессы в обществе: институты и субъекты. Монография. Москва: Издательство АПК и ППРО, 2012. 592 с.

Іванов Валерій. Основні теорії масової комунікації і журналістики. Київ: Центр вільної преси, 2010. 258 с.

Кашкин В. Б. Введение в теорию коммуникации: учебное пособие. Москва: Флинта, 2013. 224 с.

Ким М. Н. Теория и практика массовой информации: Учебник для бакалавров. СПб.: Питер, 2017. 303 с.

Коноваленко М. Ю., Коноваленко В. А. Теория коммуникации: учебник для бакалавров. Москва: Юрайт, 2014. 415 с.

- Коноваленко М. Ю. Деловые коммуникации: учебник и практикум для академического бакалавриата. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Изд-во Юрайт, 2015. 476 с.
- Кузнецов И. Н. Современный язык жестов. Москва: АСТ, Харвест, 2012. 448 с.
- Кузнецов В. Н. Теория коммуникационного общества 3.0: Социол. гуманист. аспект / Журн. Безопасность Евразии, Моск. ин-т стратег. исслед. Москва: Кн. и бизнес, 2015. 487 с.
- Лилликер Д. Политическая коммуникация. Ключевые концепты / Пер. с англ. Харьков: Изд-во «Гуманитарный Центр», 2010. 300 с.
- Луман Н. Медиа коммуникации [Пер. с нем. Москва: Издательство “Логос”. 2005. 280 с.
- Луман Н. Реальность массмедиа. Киев: ЦВП, 2010. 158 с.
- Мазаник М. Н., Бурина И. Ф., Ефимова Н. В. Методология и методы исследования коммуникации: учеб.-метод. комплекс. Минск: БГУ, 2016. 159 с.
- Маклюэн М. Галактика Гутенберга: Становление человека печатающего. Москва: Академ. Проект, 2005. 496 с.
- Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації. Львів: Літопис, 2010. 537 с.
- МакКуэйл Д. Массовая коммуникация и общественный интерес: к вопросу о социальной теории структуры и функционирования медиа // Назаров М. М. Массовая коммуникация в современном мире: методология анализа и практика исследований. Хрестоматия. Москва: Едиториал УРСС, 2003. С. 179-188.
- Мальковская И. А. Знак коммуникации. Москва: УРСС, 2004. 254 с.
- Нахимова Е. А., Чудинов А. П. Теория и практика коммуникации: [учебное пособие] / Урал. гос. пед. ун-т. Екатеринбург: [б. и.], 2016. 156 с.
- Парсонс В. Публічна політика: Вступ до теорії й практики аналізу політики / пер. з англ. Київ: Вид. Дім „Києво-Могилянська академія”, 2006. 549 с.
- Пітерс Дж. Слова на вітрі: історія ідеї комунікації: пер. з англ. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2004. 302 с.
- Почепцов Г. Г. Медиа: теория массовых коммуникаций. Киев: Альтерпрес, 2008. 403 с.
- Почепцов Г. Г. Коммуникативные технологии двадцатого века. Москва: «Рефл-бук», Київ: «Ваклер», 2000. 352 с.
- Резаев А., Трегубова Н. Социология общения в поле социальных наук. *Социологическое обозрение*. 2017. Т. 16. № 2. С. 133–162.
- Саблина С. Г. Коммуникация и общественные связи: западные теории, методология, практика. Москва: ООО «Вариант», НГУ, 2008. 204 с.
- Садохин А. П. Введение в теорию межкультурной коммуникации: Учеб. пособие. 2-е изд., стер. Москва: КНОРУС, 2016. 254 с.
- Социальные коммуникации: профессиональные и повседневные практики. Сб. статей / Под ред. В. В. Васильковой, В. В. Козловского, А. М. Хохловой. Вып. 3. СПб.: Интерсоцис, 2010. 214 с.
- Фролова Т. И. Практика гражданских коммуникаций в цифровой среде: опыт систематизации. *Вестник Московского университета*. Серия 10. Журналистика. 2014. № 2. С. 29-47.
- Хижняк Л. М., Хижняк К. В. Кризові ситуації, кризові комунікації й пошук нового формату управлінських практик. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики: збірник наукових праць*. Вип. 76. 2017. С. 166-173.
- Хитарова Э. Й. Универсальная коммуникация. СПб.: Политехника, 2016. 672 с.
- Шарков Ф. И. Теория коммуникаций (базовый курс): ученик. 2-е изд. Москва: «РИП-Холдинг», 2006. 240 с.
- Чанкова Е. В. Коммуникативная компетентность личности в постиндустриальном обществе: (Теорет.-методол. исслед.) / Рос. гос. социал. ун-т. Москва, 2016. 191 с.

Чекмишев О. В. Методи конвертованих досліджень соціальних комунікацій: монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 336 с.

Яскевич Я. С. Философские проблемы социальной коммуникации: учебное пособие. Минск: Вышэйшая школа, 2017. 286 с.

Bertrand I., Hughes. Media Research Methods. Audiences, Institutions, Texts.- Basinstoke, New York. 2005.

Bryant J., Thompson S. Fundamentals of Media Effects. Boston, 2002.

DeFleur M. L. Mass communication theories: explaining origins, processes, and effects. - Boston: Allyn & Bacon, 2010.

McQuail D. Mcquail's mass communication theory (6th edition). London; Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, 2010.

Simonson P. Refiguring mass communication: a history. Urbana: University of Illinois Press, 2010.

Communication theory & research: Communication theory and research: an EJC anthology / Ed. by Denis McQuail a. o. London et al.: Sage publications, 2005. X, 306 p.: il. (European journal of communication).

DeFleur M.L. Mass communication theories: explaining origins, processes, and effects. Boston: Allyn & Bacon, 2010.

Ling R., Donner J. Mobile communication. Cambridge: Polity press, 2009. 200 p.

Paul C. Strategic Communication: origins, concept, and current debates. PRAEGER, 2011. 240 p.

The handbook of crisis communication / edited by W. Timothy Coombs and Sherry J. Holladay. Blackwell Publishing Ltd, 2010. 767 p. (Handbooks in communication and media).

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

The American Communication Association [Електронний ресурс] [сайт]. Режим доступу: <http://www.americanscomm.org/>

Міжнародний електронний науково-освітній журнал «Медиа. Інформація. Коммуникация» (MIC). Режим доступу: <http://mic.org.ru/>

Академія української преси [Електронний ресурс] [сайт]. Режим доступу: <http://www.aup.com.ua/>

Журнали: Communication theory, European Journal of Communication, Human communication research, Journalism & mass communication Quaterly, Mass Communication and Society

Бебик В. М. Глобальне інформаційне суспільство: поняття, структура, комунікації. *Інформація і право*. 2011. № 1. С. 41-49. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2011_1_11.

Бодрийар Ж. Экстаз коммуникации [Электронный ресурс]. URL:<http://ivanem.chat.ru/extaz.htm>

Гавра Д. П. Социально-коммуникативные технологии: сущность, структура, функции [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://jarki.ru/wpress/2010/02/28/937/>.

Дацюк С. Коммуникативные стратегии [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://xyz.org.ua/discussion/communicative_strategy.htm

Дацюк С. Коммуникативные технологии [Электронный ресурс]. Режим доступа: URL: <http://www.korolewstvo.narod.ru/psychostat/comstr.htm>

Дацюк С. Коммуникативные стратегии модулируемых коммуникаций. Режим доступа: http://www.uis.kiev.ua/~_xyz/moderation.html

Крэйг Р. О взаимодействии теории и практики коммуникации. *Коммуникации. Медиа. Дизайн*. Том 1. № 1. 2016. С. 131-142. Режим доступа: <https://cmd-journal.hse.ru/article/view/3236/5939>

Крос К. Політичні комунікації та новинні засоби масової інформації у демократичних країнах: конкуруючі підходи: [моногр.]. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.coe.kiev.ua>

Мобільний телефон [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/мобільний_телефон.

Социология коммуникативных систем [Электронный ресурс]. Режим доступа: URL: <http://lib.socio.msu.ru/l/library>

Почепцов Г. Цивилизация и коммуникации: новые подходы. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/25665>.

Різун В. В. Природа й структура комунікативного процесу. Режим доступу: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1005>

Теория и методы исследований коммуникации [Электронный ресурс]: сб. науч. ст. Вып. 3 / под ред. О. В. Терещенко. Минск: БГУ, 2014. <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/111466/3/Tereshenko.pdf>

Шаповалов В.Ф. Являются ли «масс-медиа» средствами коммуникации? Опыт теоретической деконструкции. *Медиаскоп*. 2009. № 2. URL: <http://mediascope.ru/node/358>

11. Перелік екзаменаційних питань

1. Експансія комунікативних технологій у сучасному світі. Фактори актуалізації комунікації в сучасному світі (суспільстві). Проблема співвідношення теорії та практики комунікацій.

2. Мобільні комунікації та їхня роль у розвитку суспільства та в житті сучасної людини.

3. Поняття комунікації, її схема, елементи та функції.

4. Комунікація як життєва потреба, як засіб забезпечення успішності спільної діяльності людей, як засіб презентації і само презентації, як засіб формування іміджу, репутації. Вплив сучасних комунікаційних технологій на життєдіяльність індивіда, групи, суспільства.

5. Тренди розвитку комунікацій: глобалізація комунікацій, віртуалізація комунікацій, візуалізація комунікацій.

6. Закони та категорії теорії комунікації.

7. Функції теорії комунікації.

8. Методи теорії комунікації.

9. Процес розвитку засобів комунікації. Три комунікативні революції.

10. Витоки теорії комунікації. Наукові уявлення про комунікацію як про процес і структуру.

11. Комунікативний процес та його елементи. Кодування і декодування в масово-комунікаційних процесах.

12. Специфіка та форми зворотного зв'язку в комунікації.

13. Структурні моделі комунікації.

14. Специфіка моделі комунікації за Ласуеллом.

15. Специфіка моделі комунікації Шеннона-Уівера.

16. Специфіка циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама.

17. Семіотичні моделі комунікації. Модель мовної комунікації Р. Якобсона. Модель комунікації Ю. Лотмана. Модель комунікації Умберто Еко.

18. Сучасні теорії комунікації. Інтераціоналістський підхід до розуміння комунікацій. Технократична група теорій комунікацій.

19. Загальна модель комунікативної технології.

20. Практика комунікацій і розмаїття типів комунікацій. Типологія комунікацій за видами: вербальна, невербальна, паравербальна.
21. Типологія комунікацій за рівнями: міжособистісна, групова, публічна, ділова, масова, організаційна.
22. Характеристика публічних комунікацій.
23. Типологія прикладних комунікацій: кризові, міжнародні, політичні, релігійні. Міжкультурна комунікація.
24. Невербальна комунікація та її сутність та види. Невербальні компоненти комунікації.
25. Сутність і засоби паравербальної комунікації.
26. Методологія та понятійний апарат міжкультурної комунікації. Специфіка міжкультурної комунікації. Контекст, форми міжкультурної комунікації. Типи реакції особистості при сприйнятті чужої культури.
27. Комунікативна особистість: поняття, характерні риси.
28. Ознаки, що описують культурні особливості країн, народів, ринків, та їх урахування в міжкультурній комунікації.
29. Міждисциплінарність теорії міжкультурної комунікації. Теорія високо- і низько контекстуальних культур Е. Холла. Теорія культурної грамотності Е. Хірша. Теорія культурних вимірів Г. Хофштеде. Теорія редукції невпевненості К. Бергера.
30. Поняття, особливості масової комунікації. Співвідношення міжособистісної та масової комунікації. Види, формати, форми масової комунікації. Засоби масової комунікації: поняття, типологія.
31. Природа комунікації в організації. Види організаційних комунікацій. Аналіз комунікативних ролей. Аналіз комунікативних мереж. Аналіз каналів комунікації в організації. Умови та фактори, що сприяють ефективній комунікації в організації.
32. Соціокультурна зумовленість комунікації в організаціях та комунікативна поведінка персоналу.
33. Ефективна комунікація: поняття, наукові підходи до визначення, бар'єри та шляхи їх подолання.
34. Інтегровані комунікації в сучасних соціальних практиках.
35. Стратегії комунікації: конкуренція, пристосування, компроміс, уникнення, співробітництво.
36. Вербальні комунікації в комунікативному просторі.

**Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин
непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через
пандемію)**

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;
- дистанційно на платформі проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;
- аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО здобувачам денної форми навчання надається можливість скласти **екзамен в тестовій формі дистанційно на платформах Zoom і Google Classroom** в дистанційному курсі «Основи теорії комунікації».